

We Lwowie dnia 9. grudnia 1899.

Aleg. 38

Sprawozdanie

Wydziału krajowego w przedmiocie petycyi gminy Stanisławczyk i obszaru dworskiego Wyrki o wyłączenie obszaru gruntowego w przestrzeni 1.366 morgów z okręgu sądu powiatowego w Radziechowie i Starostwa Kamionka strumiłowa, a przydzielenie takowego do okręgu sądowego w Łopatynie i politycznego w Brodach.

Wysoki Sejmie!

Zwierzchność gminna Stanisławczyk z powiatu politycznego brodzkiego wniosła wspólnie z obszarem dworskim Wyrki położonego w powiecie politycznym Kamionka strumiłowa na dniu 1. lutego 1897 petycyę do Wysokiego Sejmu o wyłączenie zakupionych przez gminę Stanisławczyk dóbr „Stawisko“ także Lewinówką zwanych położonych w gminie katastralnej Niewice powiatu Kamionka strumiłowa wraz z gruntami obszaru dworskiego Wyrki graniczących z gruntami zakupionymi przez gminę Stanisławczyk razem w przestrzeni 1.366 morgów — z powiatu politycznego Kamionka strumiłowa i okręgu sądowego w Radziechowie a przydzielenie takowych do powiatu politycznego w Brodach i okręgu sądowego w Łopatynie, dokąd przynależy gmina Stanisławczyk.

Petycyja ta jako niezadowolona została przydzieloną Wydziałowi krajowemu na dniu 15. lutego 1897, który zarządził dochodzenia przez Reprezentacye powiatowe w Brodach i w Kamionce strumiłowej, władze polityczne w tych miastach, krajową Dyrekcyę Skarbu i Wyższy Sąd krajowy we Lwowie, — a wynik tego dochodzenia wykazał, co następuje:

Gmina Stanisławczyk nabyła na mocy kontraktu z dnia 8. czerwca 1891 dobra Stawisko także Lewinówka zwane, w przestrzeni 600 morgów a pojedynczy mieszkańcy Stanisławczyka, Bordulaków i Manastyrka nabyli jeszcze przedtem przyległe grunta około dóbr Stawisko „Pańkowa“ zwane w przestrzeni 316 morgów na własność. Grunta te przez gminę Stanisławczyk i przez pojedynczych włościan z Bordulaków i Manastyrka nabyte tudzież grunta obszaru dworskiego Wyrki leżą wszystkie w gminie katastralnej Niewice powiatu Kamionka strumiłowa, podczas kiedy gminy Stanisławczyk, Bordulaki i Manastyrek leżą w powiecie politycznym brodzkim. Bliższy stan rzeczy co do tej sprawy znajdujemy

w zeznaniach Reprezentantów gminy Stanisławczyka i Niewicy złożonych w sądzie powiatowym w Radziechowie na dniu 17. stycznia 1899, jak następuje:

We wschodniej części terytorium stanowiącego gminę katastralną Niewice znajduje się obszar obejmujący 1.366 morgów lasu i łąk, który dawnymi laty znany był pod nazwą pod „Zalesiem“ i stanowił przyległość do dóbr Łopatyna. Przed 25 mniej więcej laty utworzono z tego obszaru dwie majątności tabularne a to „Wyrki“ i „Stawisko“, a nadto część rozparcelowano i sprzedano powstała z tego większą ilość drobnych parcel gospodarzom ze Stanisławczyka a powstałe w ten sposób niwy nazywano powszechnie wspólnem mianem „Pańkowa“, które również już podczas zakładania ksiąg gruntowych wpisano do księgi gruntowej gminy Niewice.

Z majątności Wyrki (l. wyk. hip. 554) i Stawisko (l. wyk. hip. 553) wydzielono przed 12 laty część gruntów i utworzono z takowych nowe dwie majątności tabularne pod nazwami Lewinówka (l. wyk. hip. 650) i Szymanówka (l. wyk. hip. 649)

W ostatnich latach zostały części gruntów wchodzących w skład majątności tabularnych Stawisko, Lewinówka, Szymanówka i Wyrki rozparcelowane i takowe jako własność pojedynczych gospodarzy zostały przeniesione do księgi gruntowej gminy Niewice, reszta zaś z powyższych majątności stanowiących do teraz przedmiot księgi gruntowej dla większych posiadłości prowadzonych a to Stawisko, Lewinówka i Szymanówka przeszły w drodze kupna na własność gminy Stanisławczyka jako takiej i stanowią majątek gminy, a pozostała zmniejszona majątność tabularna Wyrki jest własnością Hersza Eckera.

Przestrzeń więc, co do której gmina Stanisławczyk i Hersz Ecker wnieśli petycję do Wysokiego Sejmu w r. 1897 o wyłączenie z powiatu politycznego Kamionka strumiołowa i okręgu sądowego w Radziechowie a przyłączenie do powiatu politycznego Brody i okręgu sądowego w Łopatynie, obejmuje 1.366 morgów i składa się z obszarów majątności tabularnych Wyrki (450 morgów), Pańkowa (316 morgów) oraz Stawisko, Lewinówka i Szymanówka (600 morgów) = razem jak wyżej 1.366 morgów.

W petycji wniesionej w r. 1897 do Wys. Sejmu nie wymieniono wedle oznajmienia Reprezentantów gminy Stanisławczyka o majątności Szymanówka dlatego, że nazwa ta powstała dopiero w ostatnich latach, w księgach posiadłości większych nie była ogólnie wiadomą, a zwykle całe powyższe obszary nazywane są w potocznej mowie według dawniejszych nazw „Wyrki“ i „Stawisko“ a to z przyczyny, że we Wyrkach i w Stawisku są folwarki a na powstałych później nowych majątnościach wcale folwarku nie było.

Z gruntów pochodzących z rozparcelowanych obszarów dworskich a w szczególności z majątności tabularnej „Szymanówka“ przeszły na własność mieszkańców Niewice tylko 3 parcele gruntowe, a to parcela gruntowa 2524/6 i 2528/3 na Stefana Woszczuka a parcela gruntowa 2550/4 na Michała Ostrowskiego.

Ci jednak dwaj właściciele tych parcel jako mieszkający stale w Niewicy i posiadający tam i swe inne grunta nie chcą, ażeby ich parcele były wydzielonemi z gminy Niewicy a przyłączone do gminy Stanisławczyk, gdyż nie uważają żadnej z tego powodu dla siebie korzyści.

Na rozparcelowanych gruntach pochodzących z obszaru dworskiego „Lewinówka“ powstała nowa osada składająca się z 9 domostw i tę osadę nazywają zwykle „pod Piecykami“; nazwa ta jednak nie jest urzędownie uznana; ci osadnicy pochodzą wszyscy ze Stanisławczyka i żądają wydzielienia z gminy Niewicy i przyłączenia do gminy Stanisławczyka, gdyż leży to w ich interesie i nic ich z Niewicami nie łączy.

Również na gruntach pochodzących z obszaru dworskiego Wyrki założyli nabywcy ze Stanisławczyka dwa domostwa, które nie mają dotychczas osobnej nazwy. Parcele rustykalne 2464, 2465, 2466, 2470/1, 2470/2, 2470/3, 2471, 2473, 2474, 2475, 2477, 2478/1, 2478/2, 2478/3, 2478/4 i 2481 wyszczególnione w wykazie parcel przez delegata Wydziału

powiatowego sporządzonym, nie stanowią przedmiotu wyłączenia, gdyż nie były one z obszaru dworskiego utworzone, tylko stanowiły zawsze parcele rustykalne i należały do gminy Niewicy.

Wedle mapy katastralnej stanowią wydzielić się mające obszary fizyczną nieprzerwaną całość terytoryalnie złączoną, przylegającą bezpośrednio do gruntów gminy Stanisławczyk, od których dzieli je tylko potok graniczny.

Zwierzchność gminna w Stanisławczyku wspólnie z obszarem dworskim Wyrki oraz właściciele rozparcelowanych gruntów opłacają podatki od swych gruntów w urzędzie podatkowym w Radziechowie oddalonym około 30 kilometrów od Stanisławczyka, co powoduje znaczne wydatki na koszt podróży, podczas gdy Stanisławczyk oddalony jest od c. k. Urzędu podatkowego w Łopatynie tylko o 8 kilom. drogi, nadto tak gmina Stanisławczyk, jakoteż pojedynczy włościanie z Bordulaków i Manastyrka opłacają dodatki gminne od podatków za swe grunta na rzecz gminy Niewicy z uszczerbkiem dla gminy Stanisławczyk.

Taki jest faktyczny stan rzeczy. Delegat Wydziału powiatowego w Brodach ks. Kaniowski, który specjalnie do zbadania sprawy tej petycji został wyznaczony, sprawdził nadto, że grunta powyższe wedle dawnych map katastralnych nie należały do gminy Niewicy, lecz do gminy Łopatyn, stanowiły część większej posiadłości Łopatyna, zostały przez Kazimierza Stefana Mołodeckiego sprzedane izraelitom Lewinowi i Eckerowi, a ci część takowych rozparcelowali między włościan, a z części utworzyli obszary Stawisko i Wyrki, co zgadza się z zeznaniami Reprezentantów gminy w sądzie w Radziechowie złożonemi, i dopiero grunta te przez nieogłędność pojedynczych właścicieli parcel i nieświadomość rzeczy komisarza zakładającego księgi gruntowe zostały bezprawnie do gminy Niewicy przydzielone.

Delegat ten Wydziału powiatowego, który tą sprawą bardzo gorąco się zajął, przy swem sprawozdaniu przedłożył oryginalny kontrakt kupna i sprzedaży, mocą którego gmina Stanisławczyk nabyła dobra Stawisko na własność, wykaz parcel należących do majątności tabularnej Stawisko, takiż wykaz parcel należących do tabularnej majątności Wyrki, wreszcie wykaz parcel należących do pojedynczych właścicieli w Bordulakach, Manastyрку i Stanisławczyku, które mają być wydzielone z gminy Niewicy a wcielone do gminy Stanisławczyk. — Wszyscy ci właściciele wedle sprawozdania delegata Wydziału powiatowego w Brodach, mają mieszkać w Stanisławczyku i Bordulakach a tylko 6-ciu w gminie Manastyrek.

Wszystkich tych właścicieli wzywał delegat Wydziału powiatowego do siebie, badał ich, czy zgadzają się na to wydzielenie, na co jednogłośnie przychylnie mieli się oświadczyć.

Na podstawie sprawozdania swego delegata Rada powiatowa w Brodach na posiedzeniu z 12. listopada 1897 uchwaliła poprzeć usilnie petycję do Wys. Sejmu wniesioną, gdyż podział interesów jednych i tych samych właścicieli na dwa powiaty polityczne i sądowe narażają ich na bardzo znaczne straty w czasie i w pieniądzech. — Wydział powiatowy w Brodach komunikując nam tę uchwałę Rady powiatowej, uważał za stosowne poprzeć tę sprawę z oznajmieniem, że „wyłączenie gruntów i majątku tak gminy Stanisławczyk, jakoteż obszaru dworskiego Wyrki i pojedynczych włościan powiatu brodzkiego posiadających grunta w powiecie kamionieckim zasługuje ze wszech miar na uwzględnienie.“

Do wręcz przeciwnego rezultatu doprowadziła Rada i Wydział powiatowy w Kamionce strumiłowej.

Jakkolwiek nie zapoznają doniosłości korzyści wpływających dla petycyonującej gminy i obszaru dworskiego w Wyrkach, to jednak Rada powiatowa w Kamionce

strumiłowej na posiedzeniu 21. lipca 1897 sprzeciwiła się tej petycji, ponieważ przez wydzielenie obszaru 1366 morgów zmniejszyły się powiat a tem samym zmniejszyłyby się siła podatkowa powiatu, gdyż tak dodatki powiatowe jak i dodatki gminne o taką kwotę byłyby mniejsze, jaka na obszar 1.366 morgów wypada, natomiast wydatki na administrację powiatową i gminną przez to wydzielenie nie zmniejszą się z przyczyny, że na tej przestrzeni nie ma żadnych dróg tak powiatowych jakoteż gminnych. Opłacanie dodatków gminnych przez gminę Stanisławczyk na rzecz gminy Niewice zdaniem Wydziału powiatowego w Kamionce strumiłowej nie jest żadnym uszczerbkiem dla gminy Stanisławczyk, bo nabywając posiadłość w innej gminie (Niewice) dla siebie, wiedziała o tem gmina Stanisławczyk, że będzie musiała dodatki gminne na rzecz gminy Niewicy opłacać a volenti non fil injuria, i to ją jeszcze nie uprawnia żądać wyłączenia. Nie da się zaprzeczyć, oznajmia Wydział powiatowy w Kamionce strumiłowej w dalszym swym wywodzie, że płacenie podatków w urzędzie podatkowym w Radziechowie jest dla gminy Stanisławczyk niedogodne i pociąga za sobą niejaki koszt, lecz te wydatki i niedogodności nie stoją w żadnej proporcji do strat, któreby gmina Niewice i cały powiat Kamionka strumiłowa przez to wydzielenie musieli ponieść i to dla korzyści kilku czy kilkudziesięciu ludzi.

Władze polityczne a to c. k. Starostwo w Brodach jakoteż w Kamionce strumiłowej zapytane o zdanie oznajmiły, iż ze względów administracji politycznej nie zachodzą przeszkody przeciw powyższemu wydzieleniu dóbr (folwarku) Stawisko i obszaru dworskiego Wyrki z powiatu Kamioneckiego i sądu w Radziechowie a przydzielenie ich do powiatu brodzkiego i sądu w Łopatynie; tylko Starostwo w Kamionce strumiłowej, oświadcza się przeciw temu wydzieleniu z przyczyn mniej więcej tych samych co Wydział i Rada powiatowa t. j. ponieważ takowe nie leży w interesie gminy Niewicy i powiatu kamioneckiego ze względu na znaczny i niepowetowany ubytek dochodów z dodatków gminnych a nadto z powodu wynikającego stąd znacznieszego obciążenia pozostającej części gminy Niewicy prestacyami, do których obecnie także przysiółek Stawisko się przy czynia; natomiast Starostwo w Brodach, godzi się na takie wydzielenie, tylko żąda, ażeby obszar wydzielić się mający nie stanowił samoistnej jednostki administracyjnej, lecz przyłączony był do gminy Stanisławczyk jako obszar dworski w Stanisławczyku. Zaznacza się, że w gminie Stanisławczyk istnieje już obszar dworski. Zdaniem Starostwa w Brodach wydzielenie obszaru dworskiego Wyrki z powiatu kamioneckiego do brodzkiego, leży tak w interesie gminy Stanisławczyk jak i innych częściowych właścicieli obszaru dworskiego Wyrki, albowiem dla gminy Stanisławczyk dogodnem jest mieć majątek w tym samym powiecie politycznym, dla drugich zaś t. j. właścicieli obszaru dworskiego dogodniej należeć do sądu powiatowego i urzędu podatkowego w Łopatynie oddalonym o 9 kilometrów aniżeli do Radziechowa oddalonego około 30 kilometrów od obszaru dworskiego Wyrki.

Gmina Niewice, z którą Stawisko i Wyrki tworzą jedną gminę katastralną, są temu wydzieleniu wedle oznajmienia Starostwa w Kamionce strumiłowej — przeciwne.

Wreszcie władze sądowe a w szczególności Wyższy c. k. Sąd krajowy we Lwowie odezwał z 4. kwietnia 1899 Lpr. 3840 zawiadomił Wydział krajowy, że uchwałą z 4. kwietnia b. r. większością głosów powziętą oświadczył się ze względów administracji sprawiedliwości przychylnie do żądania Zwierzchności gminnej Stanisławczyk i obszaru dworskiego Wyrki wyrażonego w petycji do Sejmu wniesionej, albowiem wedle przedłożonych kopii map katastralnych i odezwy c. k. kraj. Dyrekcyi Skarbu z 16. września 1898 L. 7327 grunta powyższe przylegają bezpośrednio do gruntów gminy Stanisławczyk, a gdy one tworzą jednolitą całość terytoryalną — przeciw wyłączeniu ich z gminy kat. Niewice i wcieleniu do gminy katastr. Stanisławczyk nie zachodzą żadne trudności tak pod wzglę-

dem techniczno-katastralnym jak i ze względu na stan ksiąg gruntowych. Za żądaniem wyłączeniem przemawia zdaniem Wyższego Sądu krajowego interes przeważnej części właścicieli gruntów w mowie będących, zamieszkałych w Stanisławczyku i gminach sąsiednich położonych w okręgu Sądu powiatowego w Łopatynie, zwłaszcza iż odległość Stanisławczyka od Łopatyna wynosi tylko 8 kilom., podczas gdy Radziechów oddalony jest od Stanisławczyka o 25 kilom., a nadto komunikacja jest utrudniona, jak to podniesiono w sprawozdaniu Naczelnictwa c. k. Sądu powiatowego w Radziechowie z dnia 16. listopada 1898 Lpr. 424.

Sprawozdanie to wedle oznajmienia Wyższego Sądu wykazuje też dalsze korzyści wynikające z żądanego przyłączenia do sądu powiatowego w Łopatynie dla zamieszkałych w Stanisławczyku właścicieli gruntów, obecnie do gminy kat. Niewice wcielonych a przeszło 240 wykazów hipotecznych stanowiących i podnosi zachodzące trudności przy sporządzaniu inwentarzy spadkowych po zmarłych mieszkańcach Stanisławczyka, którzy grunta w Niewicy posiadają.

Okoliczność, dochodzeniami stwierdzona, iż z obszarów z gminy katastr. Niewice wydzielić się mających niektóre parcele stanowią własność mieszkańców tejże gminy — mianowicie parcele gruntowe 2.524/6 i 2.524/8 własność Stefana Waszczuka, a parc. gr. 2.550/4 własność Michała Ostrowskiego i że parcele te położone są w pośród gruntów z gminy katastr. Niewice wydzielić się mających, a z tych pierwsze dwie stanowią osobne ciało hipoteczne, ostatnia zaś jest tylko częścią składową ciała hipotecznego zawierającego kilka innych parcel w jednym wykazie ks. gr. gm. kat. Niewice, tudzież okoliczność, że wyż nazwani właściciele tych parcel sprzeciwiają się przyłączeniu tychże do gminy katastr. Stanisławczyk, nie może stanowić wedle zdania wyższego Sądu kraj. dostatecznej przeszkody w zamierzonym wydzieleniu i przydzieleniu w mowie będących posiadłości.

Przez przejście parceli l. 2550/4, osobnego ciała hipotecznego nie stanowiącej do związku katastr. gminy Stanisławczyk, interes jej właściciela (Ostrowskiego) nie dozna uszczerbku, gdyż wedle §. 33 ust. kraj. z 20. marca 1874 L. 29 dz. u. kraj. oraz rozp. min. spraw. z 18. maja 1874 l. 43 dz. u. kraj. zawierającego i instrukcyę do wykonywania tej ustawy (§§. 31—33) wykaz jego nie ulegnie zmianie, a tylko w osobnym spisie do księgi hipot. dołączyć się mającym uwidoczniomem będzie pozostawienie tej parceli przy dawnej gminie katastr. (Niewice).

Co zaś do parcel lk. 2524/6 i 2524/8 Stefana Waszczuka własnych osobne ciało hipoteczne stanowiących, to sprzeciwienie się tegoż właściciela nie może wchodzić w rachubę w obec zgody znacznej większości właścicieli parcel w Niewicach położonych i w obec wybitnych korzyści, jakie dla nich z proponowanej zmiany terytorjalnej wynikają.

Wreszcie oznajmia c. k. wyższy Sąd krajowy, iż nie podziela wątpliwości, poruszonych w sprawozdaniu Prezydium c. k. Sądu obwodowego w Złoczowie z 24. listopada 1898 L. 2076/3 ex 1898 co do czynnej legitymacji zwierzchności gminnej Stanisławczyk do żądania w mowie będącej zmiany terytorjalnej, uchylonych po części wynikiem dochodzeń zarządzonych przez Wydział Rady powiatowej w Brodach.

Również c. k. krajowa Dyrekcyja skarbu we Lwowie odezwą powołaną wyżej przez Wyższy Sąd krajowy z 16. września 1898 L. 73.207 oznajmiła, iż ze względu, że grunta folwarku Stawisko oraz obszaru dworskiego Wyrki przylegają bezpośrednio do gruntów gminy Stanisławczyk, że są ze sobą terytorjalnie złączone i że tworzą zaokrągloną całość, wyłączenie tych obszarów z gminy Niewice i wcielenie ich do terytorjum gminy Stanisławczyk nie stoją pod względem techniczno-katastralnym żadne trudności na przeszkodzie. Przyczem nadmieniam kraj. Dyrekcyja skarbu, że folwark Stawisko został rozparcelowany i na pojedynczych kupicielei zainstabulowany, czego jeszcze w operacie ka-

tastralnym nie przeprowadzono, jednak ta okoliczność zdaniem Dyrekcyi skarbu sprawy wcale nie zmienia.

Jakkolwiek przeciw wydzieleniu oświadczyły się Wydział i Rada powiatowa w Kamionce strumiłowej, gmina Niewice, sąd obwodowy w Złoczowie i Starostwo w Kamionce strumiłowej oraz 2 właściciele gruntów w Niewicy, to jednak wszystkie te nieprzychylnie tej sprawie głosy nie mogą zdaniem Wydziału krajowego zaważyć na szali, gdyż korzyści z wydzielenia tego obszaru gruntów dla interesowanych stron są zbyt ważne i wielkie.

Wydział krajowy zgodnie z opinią Wydziału i Rady powiatowej w Brodach, Wyższego Sądu krajowego i krajowej Dyrekcyi skarbu we Lwowie oświadcza się również za przychylnem załatwieniem petycyi wniesionej w tej sprawie w r. 1897 do Wysokiego Sejmu i stawia przeto wniosek:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

Sejm Królestwa Galicyi i Lodomeryi z Wielkiem Księstwem Krakowskiem w myśl ustawy z 11. czerwca 1868 Nr. 59 Dz. p. p. z r. 1868, oświadcza c. k. Rządowi opinię, że w interesie kraju i stron interesowanych leży, aby obszar gruntów w objętości 1366 morgów obejmujący majątności tabularne Stawisko (L. w. h. 553), Szymanówka (L. w. h. 649) i Lewinówka (L. w. h. 650) w obszarze gminy katastralnej Niewice położone oraz graniczące grunta obszaru dworskiego Wyrki (L. w. h. 554) jakoteż grunta powstałe z poprzedniej parcelacyi powyższych obszarów dworskich zwane „Pańkowa“ przez mieszkańców miasteczka Stanisławczyk i gmin sąsiednich Bordulak i Manastyryk zakupione, wydzielony został z gminy katastralnej Niewicy powiatu politycznego Kamionieckiego i okręgu sądowego w Radziechowie a przydzielony był do gminy Stanisławczyk powiatu politycznego brodzkiego i okręgu sądowego w Łopatynie.

Z Rady Wydziału krajowego Królestwa Galicyi i Lodomeryi wraz z Wielkiem Księstwem Krakowskiem.

Marszałek krajowy:

S. Badeni w. r.

Sprawozdawca:

Dr. Damian Sawczak w. r.

Członek Wydziału krajowego.